

LÖGMANNABLAÐIÐ

3. árg.

Febrúar

1 / 1997

Farið frá borði

Má gagnrýna Hæstarétt?

Af Merði lögmanni

Viðhorfskönnun meðal lögmannna

Heiðursfélagar L.M.F.Í.

Námstilhögun í lagadeild H.Í.

Hollvínafélag lagadeildar H.Í.

Kynlegur rekaviður

Samráðsfundur L.M.F.Í. og D.Í.

Nokkrar álitserðir stjórnar L.M.F.Í.

Afgreiðsla mála í Hæstarétti Íslands 1996

Um fjárvörslureikninga

Útgefandi:

Lögmannafélag Íslands

Ritstjóri og ábyrgðarmaður:

Marteinn Músson

Ritnefnd:

Árni Vilhjálmsson, hrl.

Ástráður Haraldsson, hrl.

Björn L. Bergsson, hdl.

Jón G. Briem, hrl.

*Kveðja
formanns*

—
Bls. 3

*Viðhorfs-
könnun
meðal
lögmannna*

—
Bls. 6

*Afgreiðsla
mála í
Hæstarétti
1996*

—
Bls. 17

Fjárvörslukerfi Landsbanka Íslands

Landsbanki Íslands hefur komið á fót sérstakri þjónustu við lögmenn í tengslum við nýlegar reglur um fjárvörslureikninga. Þessi þjónusta er kölluð **Fjárvörslukerfi Landsbankans**.

Með **Fjárvörslukerfi Landsbankans** er boðið upp á þjónustu, sem uppfyllir öll skilyrði reglna um fjárvörslureikninga lögmanna. Um leið opnar það möguleika til hagræðingar hjá lögmönnum sjálfum og betri yfirsýnar um stöðu einstakra skjólstæðinga þeirra.

Helstu kostir **Fjárvörslukerfis Landsbankans** eru:

- beinn aðgangur að sérstökum þjónustufulltrúa
- möguleiki á Boðlínupjónustu, þ.e. beintengingu við bankann gegnum tölvu
- greinargóð yfirlit, sem m.a. auðveldar alla bókhaldsvinnu
- hægt er að stofna fjárvörslureikninga sem tékkareikninga eða gjaldeyrisreikninga
- auk tékkareikningsvaxta eru greiddir sérstakir vextir inn á safnreikning viðkomandi lögmennsstofu

Í **Fjárvörslukerfi Landsbankans** eru reikningarnir ávallt lausir og vaxtakjör þau hagstæðustu, sem í boði eru á óbundnum reikningum.

Með **Fjárvörslukerfi Landsbankans** getur bankinn boðið lögmönnum góða lausn, sem auðveldar þeim alla meðferð vörslufjár og sparar ómælda vinnu og tíma.

**Kynntu þér kosti
Fjárvörslukerfis Landsbankans!**

Mannabreytingar í ritnefnd

Nýlega ákvað *Sif Konráðsdóttir, hdl.*, að láta af störfum í ritnefnd Lögmannablaðsins, en hún hefur setið í nefndinni frá upphafi, sem formaður. Eru henni færðar bestu þakkir frá ritnefndarmönnum og ritstjóra fyrir áncægjulega samvinnu og mikinn dugnað við útgáfustarfið. Í stað *Sifjar* hefur stjórn L.M.F.Í. fengið *Steinunni Guðbjartsdóttur, hdl.*, til að taka sæti í ritnefndinni. Er hún hér með boðin velkomin til starfa.

Farið frá borði

Pórunn Guðmundsdóttir, hrl.

Pórunn Guðmundsdóttir, hrl.

Á næsta aðalfundi Lögmannafélags Íslands verður kjörinn nýr formaður í félaginu. Sú, sem þetta ritar, hefur ákveðið að „afmunstra“ sig eftir að hafa vermt formannsstólinn í tvö ár. Þetta má ekki skilja svo að árin tvö hafi verið ein allsherjar sigling í ólgusjó. Öðru nær. Það hefur að vísu verið svo að manni hefur fundist maður vera kominn á ansi djúpan sjó á stundum. Hásetarnir um borð hafa hins vegar verið úrvalsfólk og forðað „kerlingunni í brúnni“ frá ýmis konar vitleysu. Þá hefur útgerðarmaðurinn í landi, hinn almenni félagsmaður, ávallt haft vakandi auga með útgerðinni. Að vísu hefur það verið svo að þeir, sem komið hafa með góðar ábendingar, hafa þá iðulega verið „sjanghæjaðir“ um borð og settir í að vinna verkin, sem þeir töldu að vinna þyrfti.

Lögmannafélag Íslands

Alftamýri 9, 108 Reykjavík
sími (telephone): 568-5620
bréfsími (telex): 568-7057
tölvupóstur (E-mail): lmf@tv.is

Stjórn L.M.F.Í.

Pórunn Guðmundsdóttir, hrl.,
formaður

Sigumar K. Albertsson, hrl.,
varaformaður

Jakob R. Möller, hrl.,
ritari

Kristín Briem, hdl.,
gjaldkeri

Hreinn Loftsson, hrl.,
meðstjórnandi

Starfsfólk L.M.F.Í.

Marteinn Másson,
framkvæmdastjóri
Hildur Pálmadóttir, ritari

Blaðið er sent öllum félagsmönnum.

Ársáskrift fyrir utanfélagsmenn:
kr. 1.500 + vsk.

Verð pr. tölublað kr. 300 + vsk.

Prentun: Borgarprent h.f.

Umsjón auglýsinga:
Óflun ehf., sími 561-4440

Nú er rúmt ár liðið frá því að nýjar reglur um vörslufjárreikninga og starfsábyrgðartryggingar lögmanna tóku gildi. Griðarlegur tími fór í það hjá stjórn, nefndum og vinnuhópum félagsins að semja og ganga frá textanum að þessum reglum. Félagsmenn muna sjálfsagt eftir fundaröð, sem varð að halda til þess að samþykkja texta reglnanna. Það hafa verið skiptar skoðanir meðal lögmanna um skyldu til að kaupa ábyrgðartryggingu og skyldu til að hafa fjárvörslureikninga. Lagaskyldan er þó staðreynd, en allt of mikill tími fór í það á síðasta ári hjá framkvæmdastjóra og stjórn að eltast við þá, sem ekki höfðu gengið frá tryggingamálum sínum.

Svo sem flestum er nú kunnugt um þá hefur dómsmálaráðherra lagt fram á Alþingi frumvarp til nýrra laga um lögmenn. Í því frumvarpi er margt mjög gott, en annað sem stjórn félagsins taldi ástæðu til að gera alvarlegar athugasemdir við. Síðastliðið sumar voru unnin á vegum Lögmannafélagsins drög að frumvarpi til nýrra laga um lögmenn. Verulegur munur er á frumvarpsdrögum stjórnarinnar og frumvarpi dómsmálaráðherra. Stjórn félagsins ákvað að gera viðhorfskönnun meðal lögmanna um ýmis mikilsverð atriði, sem varða lögmannafrumvarpið, og nota jafnframt tækifærið í leiðinni og kanna hug félagsmanna til ýmissa þátta í starfsemi félagsins. Niðurstöður úr viðhorfskönnun þessari eru birtar hér annars staðar í blaðinu. Það er óhætt að segja að niðurstöðurnar

gefa frumvarpsdrögum stjórnarinnar byr undir báða vængi. Að sjálf-sögðu hefði verið æskilegra að betri svörun hefði fengist úr könnuninni, en svörunin er þó viðunandi. Það er ljóst að lögmenn vilja halda aga- og eftirlitsvaldi innan félagsins. Þá er verulegur meirihluti fyrir því að áfram verði skylduaðild að félaginu. Stjórnin ákvað að kynna ekki dómsmálaráðherra frumvarpsdrög LMFÍ fyrr en niðurstaða lægi fyrir í viðhorfskönnuninni. Frumvarpsdrögin verða einnig kynnt þingmönnum. Frumvarp til nýrra laga um lögmenn er það mál sem varðar lögmenn mestu nú um stundir.

Oft hefur maður óskað þess að stjórn félagsins hefði meiri tíma til þess að sinna eiginlegum félagsmálum en nú er. Eins og málum er komið nú og eins og allir þeir lögmenn þekkja, sem setið hafa í stjórn félagsins, þá fer stærstur hluti af tíma stjórnarinnar í að fjalla um svokölluð kæru- og umkvörtunarmál. Ef sú niðurstaða verður ofan á að agavaldið verði fært til sérstakrar nefndar á vegum félagsins, mun stjórnin geta sinnt félagsmálum betur en nú er.

Það gleðilega við það að sitja í stjórn Lögmannafélagsins er að lögmenn virðast alltaf vera boðnir og búnir til þess að starfa fyrir félagið. Nær undantekningarlaust taka menn að sér þau störf, sem félagið og stjórnin óska eftir að séu unnin. Þetta finnst mér vera til sóma fyrir lögmennastéttina vegna þess að allt eru þetta sjálfböðastörf, svo sem menn vita. Fólk fórnar vinnutíma sínum, tíma frá tómstundum, áhugamálum og fjölskyldu til að vinna fyrir félagið. Ég þakka öllum þeim fjölda lögmanna, sem ég hef átt kost á að starfa með innan félagsins, fyrir samstarfið. Að lokum vil ég óska þeirri stjórn, sem kjörin verður á aðalfundinum 7. mars næstkomandi, velfarnaðar í störfum sínum, svo og félaginu í bráð og lengd.

Má gagnrýna Hæstarétt? - Og þá hvernig?

Dómstólar fara með þýðingarmikið opinbert vald. Þar skiptir vald Hæstaréttar mestu máli. Það er ekki bara heimilt heldur afar nauðsynlegt að opinberlega sé fjallað um meðferð þess og hún gagnrýnd ef því er að skipta. Engar sérstakar reglur geta gilt um þá umfjöllun. Hún er mönnum einfaldlega jafnheimil og umfjöllun um önnur þjóðfélagsmál.

Öll höfum við heyrt þá kenningu að málflytningsmaður sem flutt hefur mál fyrir dómi megi ekki tjá sig um dómsniðurstöðu opinberlega. Þetta er auðvitað tóm vitleysa. Allir borgarar sem þess óska eiga rétt á að tjá sig um dóma, hvort sem það eru málflytningsmenn eða aðrir. Frjálsar umræður geta aldrei einkennst af því að einhverjir menn séu útilokaðir frá þátttöku í þeim, t.d. á þeim forsendum að þeir hafi skoðun á því sem þeir eru að tala um. Frjálsar umræður einkennast þvert á móti af því að ólíkar skoðanir mætist og hafa þá allir rétt á að tjá sig. Ef málflytningsmaður í dómsmáli gagnrýnir

forsendur dóms er hann ekkert að dyljast. Allir sem á hlýða vita þá að hann hefur ekki hlutlausu stöðu og meta gagnrýnina í því ljósi. Slík gagnrýni verður því aðeins áhrifamikil að fyrir henni séu sterk rök.

Vinnubrögð dómstóla við að komast að dómsniðurstöðum varða afar mikilvægt þjóðfélagsmál. Það er grundvallaratriði sem snýr að öllum borgurum að dómstólar beiti hlutlausum lagamælikvarða. Og dómur, sem slíkum mælikvarða beitir, þannig að það komi fram í skrifuðum forsendum, talar alveg fyrir sig sjálfur. Gagnrýni á slíkar dómsforsendur verður innantóm og einskis nýt.

Ef forsendur fyrir dómsniðurstöðu eru á hinn bóginn veikar og þar skortir allan viðhlítandi rökstuðning liggja þær flatar fyrir gagnrýni. Í slíkum tilfellum eru oftast ekki önnur ráð tiltæk gegn gagnrýninni, en að reyna að þagga hana niður. Það er raunar einmitt í þessum tilvikum sem mest þörf er á gagnrýni. Þannig og aðeins þannig er einhver von til þess

að vinnubrögð lagist. Það hefur komið í ljós á Íslandi að afar óvönduðum vinnubrögðum virðist alltof oft beitt við dómsýsluna. Að sjálfsögðu eignum við sem við þetta vinnum þess kost að þegja bara þunnu hljóði. Við getum sagt sem svo að okkur komi ekkert við eftir hvaða aðferðum niðurstöður eru fengnar svo lengi sem það heita dómstólar sem komast að þeim. Þessi aðferð hefur að mínu mati alltof lengi úðkast hjá íslenskum lögfræðingum. Hún er auðveld og þægileg vegna þess að með opinberri gagnrýni eru þeir að útsetja sig fyrir alls kyns „óþörf“ óþægindi í okkar litla návígissþjóðfélagi. Það getur líka vel verið að þessi þagnarvörn fyrir dómstóla komi sér „vel“ fyrir þá, á þann hátt að almenningur haldi að þetta sé allt í lagi, a.m.k. þangað til menn þurfa að prófa kerfið á sjálfum sér.

Ég er sjálfur þeirrar skoðunar að verulega skorti á umræður á Íslandi um dómsstórfin. Ég held að á þessu þýðingarmikla málavíði gildi ekkert önnur lög mál en á öðrum sviðum þjóðfélagsmála, frjálsar óheftar umræður eru af hinu góða. Þær eru til þess fallnar að þeir sem þessum störfum sinna vandi þau betur og verði trúrí þeirri óvægnu fræðimennsku sem t.d. leyfir engar mógæsingar eða óeðlilega gæslu á ríkishagsmunum.

Lögmannaþingið spyr „hvernig“ gagnrýna megi dóma. Svárið við því er einfaldlega á þann veg að hver maður sem gagnrýnir ákveður það fyrir sig. Á þessu málavíði sem öðrum gildir sú meginregla að hver og einn maður ákveður sjálfur hvaða kröfur hann gerir til sjálfs sín um vinnubrögð. Í dómstólagnrýni getur því komið fram vönduð gagnrýni og óvönduð, málefnaleg og ómálefnaleg, dönnuð og ódönnuð, skemmtileg og óskemmtileg o.s.frv. Öll slík gagnrýni er jafnheimil. Hitt er svo annað mál að til þess að skipta máli og hafa einhver áhrif til góðs þarf gagnrýni á dómstóla að vera málefnaleg og sanngjörnt. Þetta mættu þeir sem gagnrýna, málflytjendur og aðrir, hafa í huga.

Gagnrýni á dómstóla

Á undanförunum árum hefur áhugi almennings og fjölmiðla á dómstólum og réttarfari aukist verulega. Væntanlega skýrist þetta að hluta af aukinni samkeppni fjölmiðlanna um athygli almennings (hlustun og áhorf eins og það heitir vísit). Ekki líður dagur án þess að fjallað sé með einum eða öðrum hætti um nýlega dóma, rannsókn opinberra mála o.s.frv. í fjölmiðlunum. Þessi þróun hefur leitt af sér aukinn þrýsting á t.d. lögmenn, að þeir tjái sig um dómsmál, hvort sem það eru mál, sem þeir sjálfir flytja, eða ekki.

Skiptar skoðanir hafa verið í hópi lögfræðinga og reyndar hjá fleirum um það hvort og þá með hvaða hætti lögmenn, og eftir atvikum aðrir, megi tjá sig um störf dómara og dómsniðurstöður. Sumir eru þeirrar skoðunar að allir, hvort sem það eru lögmenn eða aðrir, megi tjá sig og gagnrýna dómstólana, slík tjáning njóti verndar stjórnarskrárinnar og sé í raun nauðsynleg til að skapa dómurum aðhald í störfum þeirra. Umfjöllun um þessi mál auki jafnframt almennan skilning á

störfum dómstólanna og réttindum og skyldum þjóðfélagsþegnanna.

Aðrir telja að varlega beri að fara í sakirnar og jafnvel að gera verði ríkari kröfur til lögmanna en annarra að þessu leyti til, vegna þeirrar stöðu sem lögmenn hafa í réttargæslunni í landinu. Óvæginn gagnrýni lögmanna geti dregið úr tillit almennings á störfum dómstólanna og þar með veikt réttaröryggið í landinu. Þessu sjónarmiði til stuðnings séu m.a. ákvæði 5. gr. síðareglna L.M.F.I.

Þessi mál hafa verið til umræðu nýlega, m.a. vegna framkominnar gagnrýni á málsmeðferð í Hæstarétti í tilteknu máli. Lögmannaþingið fékk Jón Steinar Gunnlaugsson, hrl., til að segja skoðun sína um það hvort og þá hvernig megi gagnrýna dómstólana í landinu, vinnubrögð þeirra og niðurstöður. Birtist sú grein í þessu tölublaði Lögmannaþingsins. Í næsta tölublaði verður reynt að fá innlegg frá öðrum um þetta málefni, hvort sem þeir eru sammála þeim skoðunum, sem hér birtast, eður ei. MM

Af Merði lögmanni

Mörður var heldur betur ánægður með sig núna. Loksins var hann kominn í hóp ofurlögmanna á jeppunum. Loksins var honum sýndur sá sómi, sem honum bar. Honum hafði nefnilega verið boðið að vera með í stofnun sérstaks félags lögmanna. Mörður laumaðist til að líta í kringum sig á fundinum. Þarna voru saman komnar helstu stórkanónurnar í lögmannaáttinni, menn og konur sem skrifuðu reglulega í blöð, voru oft í sjónvarpinu, töluðu á fundum, fólk sem bjargaði ríkisstjórnunum. Þarna var lögmáður, sem vann látaust að friðun furulúsarinnar milli þess sem hann vann stórsigra fyrir dómstólunum. Þarna var annar, sem hafði gert Ísland að miðstöð baráttuhópa gegn misrétti því sem byggingaverkamenn í Mið-Afríku voru beittir. Mörður dró djúpt andann. Af hverju hann hafði verið boðaður á þennan stofnfund vissi hann ekki.

Að lokum sló fundarboðandi í appelsín-glassið og setti fundinn. Hann talaði næstu sjö korterin. Mörður missti þráðinn á 27. mínútu. Þó kom í lokin að fundarboðandi lagði til að félagsskapurinn fengi nafnið „GALLSTEINARNIR“. Nafngiftina útskýrði fundarboðandi svo að gallsteinar væru skaðlausir þegar þeir væru litlir, það væri aðeins þegar þeir yrðu stórir sem þeir yrðu til óþæginda. Það væri einmitt tilgangurinn með félaginu, að vera til óþæginda. Sameinadur væru þeir stórir, til óþæginda og gætu þar af leiðandi látið að sér kveða. Þá væru þeir gallharðir í afstöðu sinni. Merði fannst þetta snjallræði. Hver tilgangur félagsins væri, skildi hann ekki alveg, eitthvað um hagsmunamál lögmanna og annarra lítilmagna í þjóðfélaginu. Nú stóðu menn upp hver um annan þveran. Lýstu skoðunum sínum. Mörður óskaði þess að hann hefði burstað skóna sína áður en hann fór á fundinn og ekki verið í þessum með trosnuðu reimunum. Að lokum stóð hann upp og

krafðist þess að félagið beitti sér fyrir breytingu á réttarfarslögjöfnum. Hann væri mikill í opinberum málum og ákvörðun dómstóla um málsvarnarlaun væri fyrir neðan allar hellur. Sama væri í gjafsóknarmálum. Þessir dómara hefðu alla sína hunds- og kattartíð verið á framfæri hins opinbera að því er varðaði skrifstofukostnað og vissu þar af leiðandi ekki hvað rekstrarkostnaður væri. Sjálfsagt héldu þeir að um væri að ræða nýja bragðtegund af rjómaís. Nær enginn þeirra hefði nokkurn tímann flutt mál fyrir dómstól og hefði þar af leiðandi ekki hundsvit á því hvaða vinna lægi í málflytningsundirbúningi. Merði var orðið heitt í hamsi. Af hverju ekki að taka þetta vald frá dómstólunum? Þeir væru hvort eð er óhæfir til að fara með þetta vald. Af hverju ekki að láta t.d. gjafsóknarnefnd ákvarða gjafsóknarlaun? Þar sæti a.m.k. einn lögmáður, sem vissi hvað um væri að ræða. Mörður settist niður með dynjandi hjartslátt. Hinir Gallsteinarnir horfðu á hann um stund. Já, en Mörður, útskýrði fundarboðandi. Við lögmenn erum alltof finir til að fara út í svona, við eigum að berjast fyrir aðra, það er heilög skylda okkar. Við getum ekki verið að berjast í eigin hagsmunamálum. Enginn myndi taka okkur alvarlega. Þetta skildi Mörður nú ekki alveg. Af hverju geta lögmenn ekki krafist betri kjara fyrir sig, þegar meira að segja prestarnir eru farnir að gera það? Aðrar stéttir eru í eilífri hagsmunabaráttu. Tími til kominn að lögmenn geri þetta einnig. Sama kvöld sagði Mörður sig úr Gallsteinunum. Gallsteinarnir héldu áfram að taka gallharða afstöðu gegn mannréttindabrotum á byggingaverkamönnum í Mið-Afríku, að berjast fyrir friðun furulúsarinnar og fyrir því að handritunum yrði skilad til Danmerkur vegna hækkandi geymslukostnaðar hér heima o.s.frv.

Viðhorfskönnun meðal lögmannna

Fyrir nokkru lauk úrvinnslu á svörum í viðhorfskönnun meðal lögmannna, sem fram fór fyrir nokkrum vikum. Markmiðið með þessari viðhorfskönnun var að gefa lögmönnum kost á að tjá sig um nokkur álitafæni, er felast í tillögum um breytingar á lögjöf um lögmenn og sem fjallað hefur verið um á vettvangi L.M.F.Í., í Lögmannablaðinu og á félagsfundum. Álitafnum þessum var nánar lýst í inngangi að viðhorfskönnuninni. Stjórn L.M.F.Í. þótti jafnframt hentugt að nota tækifærið og leggja fyrir lögmenn nokkrar spurningar um hvaða skoðun félagsmenn almennt hafa á einstökum þáttum starfseminnar. Hér að neðan verður gerð grein fyrir svörum við þeim spurningum í könnuninni, sem lútu að lagabreytingartillögum. Í næsta Lögmannablaði verður síðan gerð grein fyrir svörum við spurningunum um félagsstarfsemina.

Framkvæmd könnunarinnar

Stjórn L.M.F.Í. leitaði ráðgjafar Stefáns Ólafssonar, prófessors við félagsvísindadeild H.Í., um gerð könnunarinnar og framkvæmd hennar. Félagsvísindastofnun var falið að vinna úr þeim svörum sem bárust.

Spurningalistar voru sendir öllum félagsmönnum L.M.F.Í., 465 talsins, þann 10. janúar 1997. Með hverjum spurningalista fylgdi umslag, með heiti félagsins og heimilisfangi, sem svarendur gátu sett ófrímerkt í póst. Með þessu fyrirkomulagi var leitast við að hvetja félagsmenn til þátttöku, í því skyni að fá sem flest svör og auka þannig gildi könnunarinnar.

Alls bárust 225 svör, sem er 48,5% svarhlutfall. Að mati félagsvísindastofnunar virðist ekki ástæða til að ætla að kerfisbundin skekkja sé í svörum, þar sem spurningalistinn var lagður fyrir alla félagsmenn. Megi því ætla að niðurstöðurnar gefi hugmynd um afstöðu lögmanna yfirleitt.

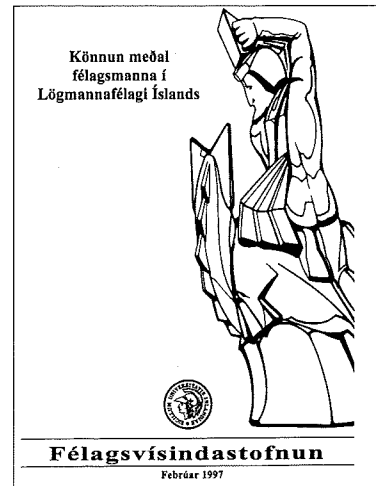
Svör við spurningunum voru greind eftir tveimur breytum, annars vegar eftir starfsheiti (hdl. og hrl.) og hins vegar eftir stöðu (1. sjálfstætt starfandi eða fulltrúi, 2. starfandi hjá fyrirtæki, stofnun eða félagasamtökum eða 3. hættur starfi).

Starfsheiti og staða þátttakenda

Þeir sem sendu svör flokkuðust þannig eftir starfsheiti:

Starfsheiti	Fjöldi	Hlutfall	Hlutfall af þeim sem svara
Héraðsdómslögmennt	149	66,2	67,4
Hæstaréttarlögmennt	72	32,0	32,6
Svarar ekki	4	1,8	-
Alls	225	100%	100%

Staða	Fjöldi	Hlutfall	Hlutfall af þeim sem svara
Sjálfstætt starfandi/fulltrúar	169	75,1	77,9
Starfandi hjá fyrirtæki/stofnun/félagasamtökum	40	17,8	18,4
Hættur starfi	5	2,2	2,3
Sjálfstætt starfandi og hjá fyrirtæki/stofnun o.s.frv.	2	0,9	0,9
Í námi	1	0,4	0,5
Svarar ekki	8	3,6	-
Alls	225	100%	100%

Í könnuninni var spurt um viðhorf lögmanna til fyrirkomulags aga- og eftirlitsvalds, aðildar að L.M.F.Í., eignarhalds á lögmennastofum og öflun málflytningsréttinda fyrir Hæstarétti Íslands. Svörin við þeim spurningum voru eftirfarandi:

Fyrirkomulag aga- og eftirlitsvalds

Undir þessum lið voru gefnir fimm möguleikar til svara og jafnframt gefinn kostur á að svara hvort mönnum þætti viðkomandi möguleiki vera æskilegastur, næst bestur, eða merkja ekki við.

1. Agavald í höndum síðanefndar á vegum L.M.F.Í., sem eingöngu væri skipuð félagsmönnum. Eftirlit í höndum stjórnar L.M.F.Í.

	Fjöldi	Hlutfall	Hlutfall sem nefndi þennan lið
Æskilegasti kostur	70	31,1	52,6
Næst besti kostur	63	28,0	47,4
Merkir ekki við þetta	91	40,4	-
Veit ekki	1	0,4	-
Alls	225	100%	100%

2. Agavald í höndum síðanefndar á vegum L.M.F.Í., sem skipuð væri lögmönnum og utanfélagsmönnum. Eftirlit í höndum stjórnar L.M.F.Í.

	Fjöldi	Hlutfall	Hlutfall sem nefndi þennan lið
Æskilegasti kostur	116	51,6	69,9
Næst besti kostur	50	22,2	30,1
Merkir ekki við þetta	59	26,2	-
Alls	225	100%	100%

3. Agavald í höndum opinberrar nefndar, skipaðri af dómsmálaráðbera. Eftirlit í höndum dómsmálaráðbera.

	Fjöldi	Hlutfall	Hlutfall sem nefndi þennan lið
Æskilegasti kostur	20	8,9	62,5
Næst besti kostur	12	5,3	37,5
Merkir ekki við þetta	192	85,3	-
Veit ekki	1	0,4	-
Alls	225	100%	100%

4. Fyrirkomulag aga- og eftirlitsvalds óbreytt frá því sem nú er.

	Fjöldi	Hlutfall	Hlutfall sem nefndi þennan lið
Æskilegasti kostur	17	7,6	44,7
Næst besti kostur	21	9,3	55,3
Merkir ekki við þetta	187	83,1	-
Alls	225	100%	100%

5. Annað fyrirkomulag aga- og eftirlitsvalds en upp hefur verið talið.

	Fjöldi	Hlutfall	Hlutfall sem nefndi þennan lið
Æskilegasti kostur	5	2,2	62,5
Næst besti kostur	3	1,3	37,5
Merkir ekki við þetta	216	96,0	-
Veit ekki	1	0,4	-
Alls	225	100%	100%

Samkvæmt framangreindum upplýsingum er yfirgnæfandi meirihluti lögmanna því fylgjandi að aga- og

eftirlitsvaldi sé haldið innan L.M.F.Í., ýmist þá þannig að agavald verði í höndum síðanefndar, sem skipuð er lögmönnum og utanfélagsmönnum og að eftirliti verði í höndum stjórnar L.M.F.Í. (51,6%), að agavaldi verði í höndum síðanefndar, sem eingöngu er skipuð lögmönnum og að eftirliti verði í höndum stjórnarinnar (31,1%), eða að núverandi fyrirkomulagi sé haldið (7,6%). Þeir, sem telja að flytja eigi eftirlits- og agavald út fyrir félagið og stéttina, eru í miklum minnihluta (8,9%). Þá valdi 2.2% annað fyrirkomulag.

Aðild að L.M.F.Í.

Spurt var um hvort menn væru fylgjandi eða andvígir almennri skylduaðild að L.M.F.Í. og hvort binda ætti skylduaðildina við lögbundið stjórnarsýsluhlutverk, svo sem aga- og eftirlitslutverk félagsins.

1. Fylgjandi eða andvígur almennri skylduaðild?

	Fjöldi	Hlutfall	Hlutfall af þeim sem svara
Fylgjandi	144	64,0	67,0
Andvíg(ur)	71	31,6	33,0
Svarar ekki	1	0,4	-
Veit ekki	9	4,0	-
Alls	225	100%	100%

2. Fylgjandi eða andvígur að skylduaðild verði bundin við lögbundið stjórnarsýsluhlutverk, svo sem aga- og eftirlitsvald?

	Fjöldi	Hlutfall	Hlutfall af þeim sem svara
Fylgjandi	92	40,9	66,7
Hlutlaus	19	8,4	13,8
Andvíg(ur)	27	12,0	19,6
Svarar ekki	81	36,0	-
Neitar	2	0,9	-
Veit ekki	4	1,8	-
Alls	225	100%	100%

Eignarhald á lögmennastofum og rekstur

Spurt var um hver eftirtalinn þáttur á eignarhaldi og rekstri lögmennastofa þætti æskilegastur að væri viðhafður hér á landi.

	Fjöldi	Hlutfall	Hlutfall af þeim sem svara
Einungis lögmenn eigi og reki stofur	163	72,4	76,5
Einungis lögmenn og starfsfólk eigi og reki stofur	17	7,6	8,0
Allir (t.d. endursk., bankar, tryggingafélög o.fl.) megi eiga og reka stofur	26	11,6	12,2
Annað fyrirkomulag	7	3,1	3,3
Svarar ekki	2	0,9	-
Veit ekki	10	4,4	-
Alls	225	100%	100%

Öflun málfutningsréttinda fyrir Hæstarétti Íslands

Loks var spurt um afstöðu manna til öflunar málfutningsréttinda fyrir Hæstarétti Íslands, þ.e. hvaða reglur menn teldu eðlilegast að giltu um það efni.

	Fjöldi	Hlutfall	Hlutfall af þeim sem svara
Sömu reglur og í dag	43	19,1	19,5
Eftir almennum, hlutlægum reglum	106	47,1	48,2

Tekinn upp mætingarréttur, titlarnir héraðsdóms-/hæstaréttarlögmaður felldir niður	53	23,6	24,1
Annað fyrirkomulag	18	8,0	8,2
Svarar ekki	5	2,2	-
Alls	225	100%	100%

Eins og fram kemur hér að framan voru svörin einnig greind eftir tveimur breytum, þ.e. starfsheiti svarenda og stöðu þeirra (sjálfstætt starfandi o.s.frv.). Plássins vegna verður ekki farið nánar út í þá greiningu í þessu tölublaði, en e.t.v. gefst betra tóm til þess síðar.

Heiðursfélagar Lögmannafélags Íslands

Í tilefni af 85 ára afmæli Lögmannafélags Íslands, þann 11. desember 1996, voru félaginu kjörnir tveir heiðursfélagar úr hópi lögmannna, þeir Guðmundur Pétursson, hrl. og Sveinn Snorrason, hrl. Þótti við hæfi að heiðra þessa tvo félagsmenn með þessum hætti, en báðir tóku þeir drjúgan þátt í félagsstörfunum á fyrri árum og eiga að baki langan og farsælan feril sem lögmenn. Í hófi, sem

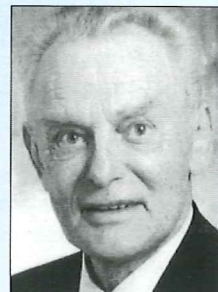
félagsmönnum og boðsgestum var haldið í húsnæði félagsins á afmælisdaginn, voru þeim afhent sérstök viðurkenningarskjöl af þessu tilefni.

Lögmannafélag Íslands hefur á undanförunum áratugum veitt nokkrum einstaklingum, félagsmönnum eða fyrum félagsmönnum, þá viðurkenningu að velja þá sem heiðursfélaga. Fyrstir til að njóta þessa heiðurs voru Lárus

Fjeldsted, hrl. og Sveinn Björnsson, forseti Íslands, en þeir voru kjörnir heiðursfélagar árið 1951. Á árinu 1971 voru kjörnir þrír heiðursfélagar, þeir Einar Baldvin Guðmundsson, hrl., Sveinbjörn Jónsson, hrl. og Theodór B. Línadal, prófessor og hrl. Árið 1979 var Rannveig Þorsteinsdóttir, hrl., kjörin sem heiðursfélagi og þeir Ágúst Fjeldsted, hrl. og Egill Sigurgeirsson, hrl., árið 1986.

Guðmundur Pétursson.

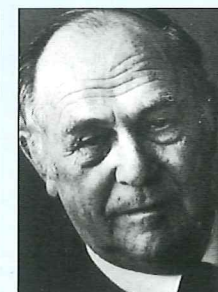
Sveinn Snorrason.

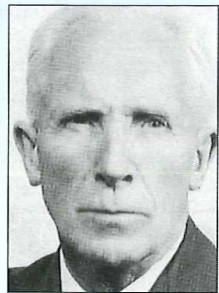
Lárus Fjeldsted.

Sveinn Björnsson.

Einar B. Guðmundsson.

Sveinbjörn Jónsson.

Theodór B. Línadal.

Rannveig Þorsteinsdóttir.

Ágúst Fjeldsted.

Egill Sigurgeirsson.

Jónas Þór Guðmundsson, kennslustjóri lagadeildar H.Í.

Námstilhögun í lagadeild Háskóla Íslands

Jónas Þór Guðmundsson, kennslustjóri lagadeildar H.Í.

Verulegar breytingar hafa verið gerðar á tilhögun náms við lagadeild Háskóla Íslands á undanförunum fimm árum. Mestu skiptir þar aukið valfrelsi stúdenta á síðari stigum námsins. Að beiðni ritstjóra verður hér að neðan gerð grein fyrir höfuðdráttum gildandi námsskipunar.

Ný námsskipan árið 1992

Núverandi námsfyrirkomulag byggist á reglugerð nr. 102/1992, 2.-5. gr. Með henni voru gerðar grundvallarbreytingar á laganáminu, en teljandi breytingar höfðu þá ekki verið gerðar frá því árið 1970. Markmiðið var fyrst og fremst að auka fjölbreytni laganáms og gera stúdentum þannig kleift að sérhæfa sig og haga námi sínu meira eftir áhugasviðum en áður. Ákvæði reglugerðarinnar frá 1992 voru tekin óbreytt í reglugerð nr. 98/1993, 87.-89. gr., þegar háskólareglugerðin nr. 78/1979, með áorðnum breytingum, var endurútfærð með nýju númeri. Ákvæðum reglugerðarinnar frá 1993 um laganám hefur verið breytt þrívægis: með reglugerð nr. 118/1994, 3. gr., reglugerð nr. 122/1995, 1. og 2. gr., og reglug. nr. 118/1996, 6.-16. gr.

Nýja námstilhögunin gildir um stúdentana, sem innrituðu sig til náms að sumri 1993 eða síðar. Lagadeild getur þó heimilað, að stúdent, sem eldri reglur mundu annars gilda um, leggja stund á nám og gangist undir próf eftir nýju reglunum.

Námshlutar og námstími

Samkvæmt hinni nýju skipan skiptist nám til embættisprófs í lögfræði í fjóra hluta. Í fyrstu þremur hlutum námsins eru kenndar skyldugreinar, en nám í fjórða hluta er valfrjálst. Kennsla skal hagað

þannig, að unnt sé að ljúka hverjum af fyrstu þremur hlutum námsins á einu háskólaári, en fjórða hluta á tveimur háskólaárum. Fyrsta, annað og þriðja námsár mynda þannig hvert sinn hluta, en fjórða og fimmta námsár mynda saman einn hluta.

Um námstíma gilda þær reglur, að prófum í fyrstu þremur hlutum skal ljúka á ekki lengri tíma en fimm árum og námi í fjórða hluta á ekki lengri tíma en þremur árum.

Kennslugreinar

Skyldugreinar eru þær sömu og lengst af hafa verið kenndar. Í 1. hluta eru kennslugreinar þrjár. Á haustmisseri er kennd almenn lögfræði ásamt ágrípi af réttarsögu, en á vormisseri samningaréttur og stjórnskipunarréttur ásamt ágrípi af þjóðarétti. Heimspækileg forspjallsvísindi eru kennd á haustmisseri fyrsta árs, en skylt er að kenna þau í öllum deildum háskólans og skal einkunn vera veginn hluti af aðal-einkunn í samræmi við reglur hverrar deildar. Í 2. hluta eru kennslugreinar fjórar og fer kennsla fram samfelt á haust- og vormisseri. Þessar greinar eru eignaréttur, sifja- og erfðaréttur, skaðabótaréttur og stjórnsýsluréttur. Kennslugreinar í 3. hluta eru þrjár, kröfuféttur, refsiréttur og réttarfar, og fer kennsla í þeim fram samfelt á haust- og vormisseri. Í 4. hluta skal stúdent

ljúka prófi í 9 kjörgreinum og annað hvort vinna að lokaverkefni eða skrifa ritgerð um efni, sem hann velur í samráði við umsjónarkennara. Fyrir hver áramót ákveður lagadeild að minnsta kosti 18 kjörgreinar til kennslu í 4. hluta á næstu tveimur háskólaárum. Í reynd hefur stúdentum verið boðið að velja um mun fleiri kjörgreinar en 18. Þannig eru til dæmis 40 kjörgreinar í boði skólaárin 1997-8 og 1998-9. Kennsla í hverri kjörgrein fer fram á einu misseri. Stúdent er í sjálfsvald sett, hversu mörgum kjörgreinum hann lýkur á einstökum misserum.

Kjörgreinar í boði 1997-8 og 1998-9

Þessar kjörgreinar eru í boði 1997-8 og 1998-9, sumar bæði skólaárin, aðrar aðeins annað þeirra: Almennur viðskiptaréttur, alþjóðlegur mannréttindareglur, alþjóðlegur einkamálaréttur, alþjóðlegur höfundaréttur, alþjóðlegur refsiréttur, auðkennaréttur, einkaleyfi og hönnunarvernd, enskt og bandarískt lagamál, evrópuréttur I, evrópuréttur II, fasteignakauparéttur, félagaréttur I, félagaréttur II, félagsmálaréttur, fjármuna- og efna-hagsbrot, fjölmiðlaréttur, hafréttur I, hafréttur II, hagnýtur viðskipta-bréfaréttur og ábyrgðir, hlutverk dómara og lögmannna við meðferð einkamála og opinberra mála, höfundaréttur, innlendir og erlendir samkeppnisréttur, leiguréttur, rekstrarhagfræði, réttarheimspeki, réttarsaga, samanburðarlögfræði, skattaréttur, skuldaskilaréttur, starfsmannaréttur, stjórnsýslufræði, umhverfisrefsiréttur, umhverfisréttur, váttryggingaréttur, veðréttur, verk-takaréttur, viðurlög/viðurlagapólitík, vinnumarkaðsréttur I, vinnumarkaðsréttur II og þjóðaréttur.

Val kjörgreina og ritgerðasmíð

Val kjörgreina fer fram með þeim hætti, að stúdent, sem hyggst hefja nám í 4. hluta að hausti, velur í árlegri skráningu stúdenta í námskeið og próf að vori, kjörgreinar til náms á fjórða ári. Í lok fjórða námsárs velur stúdent á sama hátt kjörgreinar til náms á fimmta ári. Kjörgrein er ekki kennd, ef skráðir nemendur eru færri en 7 við lok innritunarfrests. Stúdent, sem valið hefur kjörgrein sem uppfyllir ekki skilyrði um lágmarksfjölda stúdenta að innritunarfresti liðnum, skal velja kjörgrein að nýju. Reynslan sýnir, að á bilinu 8 til 14 kjörgreinar eru kenndar á misseri.

Stúdent velur ritgerðarefni eða lokaverkefni og umsjónarkennara samhliða vali á kjörgreinum fyrir fjórða eða fimmta námsár, eftir því hvenær hann hyggst hefja vinnu við ritgerðina eða lokaverkefnið. Ritgerð skal að jafnaði vera 40-60 blaðsíður miðað við eðlilegt efnismagn á síðu. Hámarks lengd er 100 blaðsíður. Í vissum tilvikum getur umsjónarkennari leyft frávik frá þessu. Þannig má stúdent, ef sérstaklega stendur á, skila tveimur ritgerðum í stað einnar, en ekki skal það raska þeirri heildarlengd, sem ella hefði gilt. Einnig er tveimur stúdentum eða fleiri heimilt að vinna saman að ritgerðasmíð, er báðir fá einkunn fyrir. Slík ritgerð skal vera 80-120 blaðsíður, en að hámarki 200 síður.

Nám í kjörgreinum við erlenda háskóla

Lagadeild getur heimilað, að nám við aðra háskóladeild eða annan háskóla komi að einhverju eða öllu leyti í stað kjörgreina eða ritgerðar í 4. hluta. Miðað er við, að stúdent geti leyst af hendi allt að tveggja missera nám með þessum hætti, allt eftir atvikum hverju sinni. Nýja námsskipanin rýmkar þannig mjög möguleika laganema á að stunda hluta náms síns við erlenda háskóla, til dæmis á Nordplus- og Erasmus-styrkjakerfunum. Á skólaárinu 1996-7 leggja 14 stúdentar

stund á nám við erlenda háskóla, 7 á Norðurlöndunum, 6 annars staðar í Evrópu og 1 í Bandaríkjunum.

Próf

Eitt skriflegt próf er haldið í hverri námsgrein. Heimilt er þó að ákveða hverju sinni, að próf verði munnleg í einstökum greinum í 4. hluta náms. Samkvæmt lauslegri athugun sýnast munnleg próf hafa verið heldur fleiri en skrifleg þann tíma, sem próf hafa verið haldin í 4. hluta á grundvelli nýja námsfyrirkomulagsins.

Ein einkunn er gefin fyrir hvert próf og eru þær gefnar í heilum, eða heilum og hálfum tölum á bilinu 0 til 10. Fyrir próf í hverri kjörgrein er þó gefin einkunn, sem hefur hálf vægi á við aðrar einkunnir við embættispróf. Einkunn fyrir ritgerð eða annað lokaverkefni hefur tvöfalt vægi. Til þess að standast próf þarf einkunnina 7,0 í almennri lögfræði ásamt ágripi af réttarsögu, en 6,0 í öðrum greinum, hverri fyrir sig. Einkunn á prófi í heimspekilegum forspjallsvísindum vegur 20% af einkunn í almennri lögfræði. Aðal-einkunn er vegið meðaltal allra einkunnna til embættisprófs og reiknast með tveimur aukastöfum.

Próftímabil í 1., 2. og 3. hluta eru almennt tvö, í maí og um mánaðamótin ágúst/september. Próf í almennri lögfræði er þó haldið í janúar og að vori og próf í heimspekilegum forspjallsvísindum í desember og að vori. Próf í kjörgreinum 4. hluta eru haldin í desember og apríl.

Stúdent er ekki skylt að gangast undir próf í öllum greinum misseris, eða eftir atvikum árs, á sama próftímabili. Sérreglur gilda um próf í almennri lögfræði og heimspekilegum forspjallsvísindum. Stúdent er heimilt að hefja nám í 2., 3. eða 4. hluta, enda þótt hann eigi ólokið prófi í einni námsgrein næsta hluta á undan. Stúdent er þó ekki heimilt að hefja nám í 2. hluta, nema hann hafi áður staðist próf í almennri lögfræði ásamt ágripi af réttarsögu. Prófi í greininni, sem ólokið er, skal stúdent ljúka, áður en hann hefur

nám í næsta hluta þar á eftir. Ekki er hægt að ljúka ritgerð eða öðru loka-verkefni, nema áður hafi verið lokið prófi í minnst 6 kjörgreinum.

Heimilt er að endurtaka próf í almennri lögfræði og ágripi af réttarsögu einu sinni, í samræmi við almennar reglur háskólans um endurtekningspróf. Stúdent, sem hefur lokið prófi í almennri lögfræði, er ekki heimilt að gangast oftan en fjórum sinnum undir sama próf.

Heimildin til að hefja nám í hluta, enda þótt ólokið sé prófi í einni námsgrein næsta hluta á undan, og fjöldi próftilrauna takmarkast af reglum um tímamörk í námi.

Æfingaskylda og námsvist

Um æfingaskyldu stúdenta gilda nú reglur frá 23. janúar 1996. Samkvæmt þeim er heimilt að leggja fyrir stúdenta að leysa allt að tveimur æfingum í hverri kennslugrein í 1., 2. og 3. hluta, á meðan þeir stunda nám í hverjum hluta. Fullnægjandi árangur í æfingu er skilyrði fyrir að stúdent gangist undir próf í viðkomandi grein. Stúdentar, sem stunda nám í 4. hluta, skulu skila a.m.k. tveimur úrlausnum raunhæfra verkefna, á meðan þeir eru við nám í þeim hluta.

Um námsvist stúdenta utan lagadeildar voru settar reglur 23. janúar 1996. Í þeim er stúdent gert skylt, eftir að hafa lokið prófum í 2. hluta og áður en hann lýkur námi, að starfa undir handleiðslu lögfræðings í starfi, þar sem reynir á lögfræðileg atriði, í að minnsta kosti 2 mánuði.

Kjörgreinar í lagadeild og endurmenntun lögmannna

Í samkeppni um verkefni og störf í þjóðfélaginu munu lögfræðingar standa og falla með menntun sinni, bæði innbyrðis, hver gagnvart öðrum, og út á við, gagnvart öðrum starfsstéttum. Hið nýja námsfyrirkomulag í lagadeild býður upp á mikla möguleika varðandi endur- og símenntun lögfræðinga, þ. á m. lögmannna. Þau mál eru nú til athugunar í lagadeild og hjá félögum lögfræðinga.

Lög Hollvinafélags lagadeildar Háskóla Íslands

1. gr.
Félagið heitir Hollvinafélag lagadeildar Háskóla Íslands.

2. gr.
Hlutverk félagsins er að efla kennslu og rannsóknir við lagadeild Háskóla Íslands og auka og styrkja tengsl deildarinnar við fyrrum nemendur sína og aðra þá, er bera hag hennar fyrir brjósti.

3. gr.
Tilgangi sínum hyggst félagið ná með því meðal annars:

- 1) Að vera vettvangur fyrir og stuðla að umræðum um laganám, kennslu og rannsóknir í lögfræði.
- 2) Að gera tillögur að kennslupáttum og rannsóknarverkefnum.
- 3) Að leita eftir stuðningi við kennslu og rannsóknir í lögfræði hjá einstaklingum og lögaðilum.

4. gr.
Allir einstaklingar og lögaðilar geta gerst félagar í Hollvinafélagi lagadeildar með því að greiða árgjald til félagsins, kr. 1.500 að lágmarki.

Félagsmenn teljast sjálfkrafa félagar í Hollvinaamtökum Háskóla Íslands og skulu kr. 500 af félagsgjaldi þeirra renna til samtakanna.

5. gr.
Tekjur félagsins skulu vera:
1) Árgjald félagsmanna.
2) Frjáls framlög félagsmanna eða annarra.
3) Aðrar tekjur, sem til kunna að falla.

Tekjum félagsins skal varið til eflingar kennslu og rannsókna við lagadeild. Frjáls framlög má merkja ákveðinni starfsemi eða tilteknu verkefni.

6. gr.
Reikningsár félagsins er á milli aðalfunda.

7. gr.
Aðalfundur hefur æðsta vald í mál-efnum félagsins. Aðalfundur skal halda í september ár hvert. Til hans skal boða alla félagsmenn, skriflega og með auglýsingu í fjölmiðli. Afl atkvæða ræður úrslitum mála á aðalfundi, nema annars sé getið í lögum þessum. Hver félagi hefur eitt at-

kvæði óháð því, hvert framlag hans til félagsins er.

8. gr.
Dagskrá aðalfundar skal vera þessi:

- 1) Skýrsla og reikningar stjórnar fyrir liðið starfsár.
- 2) Umræður um skýrslu og reikninga.
- 3) Lagabreytingar.
- 4) Kosning stjórnar fyrir komandi starfsár.
- 5) Kosning tveggja endurskoðenda.
- 6) Önnur mál.

9. gr.
Lögum félagsins verður aðeins breytt á aðalfundi og þarf til þess samþykki 2/3 hluta fundarmanna.

10. gr.
Stjórn félagsins skipa fimm menn: Formaður, ritari, gjaldkeri og tveir meðstjórnendur. Stjórnin er kjörin til eins árs í senn. Formaður skal kosinn sérstaklega, en að öðru leyti skiptir stjórnin með sér verkum.

11. gr.
Heimilt er lagadeild að bjóða formanni félagsins að sitja deildarfundum með málfrelsi og tillögurétti. Formað-

ur á sæti í fulltrúaráði Hollvinaamtaka Háskóla Íslands.

12. gr.
Stjórn félagsins ræður málefnum þess með þeim takmörkunum, sem lög þessi setja. Hún tekur nánari ákvarðanir um starfsemi þess, heldur skrá yfir félagi og framlög og ráðstafar óskilyrtum framlögum. Kennslustjóri lagadeildar hefur rétt til að sitja stjórnarfundi.

13. gr.
Ráðgjafaráð félagsins skal skipað að minnsta kosti tuttugu mönnum, sem stjórn þess tilnefnir. Hlutverk ráðsins er meðal annars að móta hugmyndir að kennslupáttum og rannsóknarverkefnum, sem styrkja má, og gera tillögur um fjáröflun fyrir félagið. Ráðgjafaráðið skal koma saman eigi sjaldnar en einu sinni á ári. Stjórn félagsins boðar til funda og skal formaður hennar stjórna þeim. Kennarar og kennslustjóri lagadeildar, svo og fulltrúi Orators, félags laganema, hafa rétt til að sitja fundi ráðsins.

14. gr.
Verði félaginu slitið, skulu eignir þess renna til lagadeildar.

Hollvinafélag lagadeildar Háskóla Íslands

Hollvinafélag lagadeildar Háskóla Íslands var stofnað sunnudaginn 16. febrúar 1997 að frumkvæði lagadeildar. Hlutverk félagsins er skv. lögum þess að efla kennslu og rannsóknir við lagadeildina og að auka og styrkja tengsl deildarinnar við fyrrum nemendur sína og aðra þá, sem bera hag hennar fyrir brjósti.

Á stofnfundinum 16. febrúar var kosin fyrsta stjórn félagsins. Hana skipa Birgir Ísleifur Gunnarsson, seðlabankastjóri, sem er formaður stjórnarinnar, Garðar Gíslason, hæstaréttardómari, Lára V. Júlíusdóttir, hdl., Tryggvi Þórhallsson, deildarstjóri í dómsmálaráðuneytinu og Þórunn Guðmundsdóttir, hrl.

Samkvæmt lögum félagsins tilnefnir stjórn þess svokallað Ráðgjafaráð, sem skipað skal minnst 20 mönnum. Hlutverk þess er m.a. að móta hugmyndir að kennslupáttum og rannsóknarverkefnum og gera tillögur um fjáröflun fyrir félagið.

Allir einstaklingar og lögaðilar geta gerst félagar í Hollvinafélaginu með því að greiða árgjald, minnst 1.500 krónur. Hægt er að skrá sig sem félagi í síma 551-4374 eða bréfsíma 551-4911.

Hægt er að gerast stofnfélagi til 25. mars n.k.

Erlendar ráðstefnur og námskeið á næstu mánuðum

10.-11. mars 1997: **Rethinking the Law Firm**, í Amsterdam, á vegum International Bar Association (Section on General Practice) og The American Bar Association.

17.-21. mars 1997: **English for Lawyers - Intensive English language training programmes for international lawyers**, haldið í London á vegum Institute of Advanced Legal Studies.

20.-22. mars 1997: **Enforcement of Environmental Law in Europe: Challenges and Future Developments**, haldið í Kaupmannahöfn á vegum IBA (Section on Business Law).

17.-18. apríl 1997: **Telecommunication Services and Competition Law in Europe**, haldið í Cannes í Frakklandi, á vegum IBA (Section on Business Law).

20.-23. apríl 1997: **International Intellectual Property Law**, í Reading á Englandi, á vegum The Study Group for International Commercial Contracts.

20.-25. apríl 1997: **International Mergers and Acquisitions Week**, í Reading á Englandi, á vegum The Study Group for International Commercial Contracts.

22.-25. apríl 1997: **Drafting Contracts using English as the Contract Law and Language**, í Reading á Englandi, á vegum The Study Group for International Commercial Contracts.

23.-25. apríl 1997: **The 13th International Marine Insurance Seminar**, í London, á vegum Lloyd's of London.

5.-6. maí 1997: **Brussels/Lugano Revisited**, í Kaupmannahöfn, á vegum IBA (Section on Business Law (International Litigation Committee)).

7.-9. maí 1997: **The 9th International Marine Cargo Claims Seminar**, í London, á vegum Lloyd's of London.

19.-20. maí 1997: **Oil and Gas in the Next Millennium**, í Egham í Englandi, á vegum International Bar Association (Section on Energy and Natural Resources Law).

26.-27. maí 1997: **Infrastructure Projects**, í Eilat í Ísrael, á vegum International Bar Association (Section on Business Law).

11.-13. júní 1997: **IBA 50 ára**. Ráðstefna haldin í New York. Á ráðstefnunni verður fjallað um eftirtalin efni: **The Global Capital Market: What Next? - World Communications: Where is Technology Leading us? - Challenges Facing Resource Development - The Legal Profession and Human Rights.**

16.-20. júní 1997: **English for Lawyers - Intensive English language training programmes for international lawyers**, haldið í London á vegum Institute of Advanced Legal Studies.

30. júní - 11. júlí 1997: **Introduction to Legal English**, haldið í The George Washington University Law School, á vegum The International Law Institute.

13.-18. júlí 1997: **International Environmental Law**, haldið í Reading á Englandi á vegum The Study Group for International Commercial Contracts.

13. júlí - 9. ágúst 1997: **Orientation in USA Law**, á vegum University of California, Davis.

14. júlí - 8. ágúst 1997: **Orientation in the US Legal System**, haldið í The George Washington University Law School, á vegum The International Law Institute.

15.-19. júlí 1997: **English Language for Lawyers**, í Reading á Englandi, á vegum The Study Group for International Commercial Contracts.

10.-23. ágúst 1997: **Advanced USA Law - Structuring an International Joint Venture**, á vegum University of California, Davis.

24.-28. nóvember 1997: **English for Lawyers - Intensive English language training programmes for international lawyers**, haldið í London á vegum Institute of Advanced Legal Studies.

Einnig hafa borist bæklingar frá **University of Wisconsin og Franklin Pierce Law Center** um lengri námskeið og framhaldsnám í lögum í Bandaríkjunum. Þá er á skrifstofunni bæklingur frá **Europäische Rechtsakademie Trier**, en á vegum akademíunnar er boðið upp á fjölbreytt úrval námskeiða og ráðstefna í Evrópurétti, sem haldin eru víðs vegar í Evrópu. Kennt er á einu eða fleirum tungumálum, með eða án túlkunar.

Ljósrit kynningarbæklinga er hægt að fá á skrifstofu L.M.F.Í.

Pórunn Guðmundsdóttir, brl.

Kynlegur rekaviður

Nýlega rak á lögmannsfjórur mínar skjal, sem bar yfirskriftina skilnaðarsamkomulag. Um var að ræða samning, sem hjón, sem voru að skilja að borði og sæng, höfðu undirritað um fyrirkomulag eignaskipta, forsjá barna sinna og umgengni með þeim. Hjónin höfðu fyrir skilnaðinn leitað til hjúskaparráðgjafa með það markmið að reyna að bæta hjónaband sitt. Niðurstaðan varð þó sú að hjónin ákváðu að skilja og tók ráðgjafinn, sem var félagsráðgjafi með löggiltan meðferðarétt, að sér að ganga frá skilnaðarsamkomulaginu.

Skemmst er frá að segja að skilnaðarsamkomulag þetta hélt hvorki vatni né vindi. Var það einkum að því er varðaði eignaskiptingu. Hefði þetta samkomulag gengið eftir hefði konan borið verulega skarðan hlut frá borði. Nokkrar eignir voru skrðar á manninn, svo sem hlutabréf og fyrirtæki, án þess að minnst væri á þær í samkomulaginu. Þá var ekki gert ráð fyrir því að maðurinn greiddi konunni lífeyri en maðurinn var með sjöfaldar tekjur á við hana. Við endurskoðun á samkomulaginu féllst maðurinn á venjuleg helmingaskipti og voru þar allar eignir dregnar undir, auk þess sem samkomulag náðist um skiptingu skulda og greiðslu lífeyris til handa konunni. Fyrri samkomulagið bar með sér að það hefði gert aðili, sem hvorki hafði þekkingu, reynslu né menntun til að gera slíka samninga. Ég spurðist fyrir um það hjá sífjateild sýslumanns-embættisins í Reykjavík hvort algengt væri að komið væri með skilnaðarsamninga, sem gerðir væru af öðrum aðilum en lögmonnum. Sem betur fer er það ekki algengt. Oft er það að vísu svo að hjónin sjálf hafa gengið frá

Pórunn Guðmundsdóttir, brl.

samningi, en samkvæmt upplýsingum frá sífjateildinni eru skilnaðarsamningar, sem sálfræðingar og félagsráðgjafar gera, farnir að sjást.

... þessir sömu aðilar gera sér enga grein fyrir ábyrgðinni sem felst í slíkri samningsgerð.

Skilnaðarsamningar eru í engu frábrugðnir öðrum samningum að því leyti til að mikilvægt er að vandað sé til þeirra í einu og öllu. Þegar aðilar, sem ekki hafa til þess reynslu eða þekkingu, ganga frá slíkum samningum, er ljóst að þessir sömu aðilar gera sér enga grein fyrir ábyrgðinni sem felst í slíkri samningsgerð. Þeir geta auðveldlega bakað sér bótaskyldu ef illa tekst til.

Ég sá einnig nýlega skjal, sem verðbréfafyrirtæki hafði tekið að sér að ganga frá. Skjalið átti bæði að vera erfðaskrá og allsherjarumboð. Orðið erfðaskrá kom hvergi fyrir í skjalinu, en með góðum vilja mátti lesa út úr því að um erfðaskrá var að ræða. Konan, sem undirritaði skjalið, taldi sig vera að ganga frá fullgildri erfðaskrá. Þá frétti ég einnig nýlega af dánarbúi, sem endurskoðandi hafði tekið að sér að skipta, en erfingjarnir höfðu

fengið einkaskiptaleyfi. Endurskoðandinn hafði greitt erfingjunum út arfinn án þess að gera ráð fyrir því að standa þyrfti skil á skuldum.

Það er algengt að ýmsar stéttir, sem hafa ekki næga þekkingu, taki að sér störf, sem áður voru einvörðungu unnin af lögmonnum. En hvað er til ráða? Viðbrögð mín t.d. við ofangreindum skilnaðarsamningi var að rita formanni Stéttarfélags félagsráðgjafa bréf og vekja athygli félagsins á málinu. Ég hafði einnig samband við félagsráðgjafann, sem hlut átti að máli og hef átt vinsamleg samtöl við hann út af þessu. Að vísu sagðist hann hafa fullyrt við bæði hjónin að samningurinn hefði ekkert laga-gildi! Hjónin töldu hins vegar bæði að þau hefðu skrifað undir fullgildan samning. Ég tel að lögmennt verði að bregðast hart við ef þeir verða varir við svona skjalagerð. En spurningin er, hvað getum við gert? Auglýsingar, þar sem athygli almennings er vakin á þessu, gætu orkað tvímælis. („Varist félagsráðgjafa, sálfræðinga og endurskoðendur!“). Fróðlegt væri að heyra skoðanir lögmannna á þessu hér í blaðinu.

Samráðsfundur fulltrúa L.M.F.Í. og Dómarafélags Íslands

Á dómaraþingi í nóvember flutti formaður L.M.F.Í., Þórunn Guðmundsdóttir, hrl., kveðju lögmanna til dómara. Um leið lagði formaðurinn til að teknir yrðu upp reglulegir samráðsfundir fulltrúa L.M.F.Í. og Dómarafélags Íslands, þar sem rædd yrðu ýmis málefni er varða samskipti lögmanna og dómara. Af hálfu dómara var tekið vel í þessa tillögu.

Fyrsti fundur af þessu tagi var haldinn 10. janúar s.l. Á fundinum var m.a. rætt um hið sívinsæla efni, málskostnaðarakvarðanir dómara,

en fulltrúar L.M.F.Í. töldu þörf á meiri umræðu um þau mál. Fram kom að e.t.v. þyrfti meiri upplýsingar frá lögmönnum og nánari rökstuðning fyrir málskostnaðarkröfum. Stundum virtist það þó ekki nóg. Lögðu fulltrúar L.M.F.Í. til að nýr kostnaðargrunnur lögmannaþofa yrði kynntur sérstaklega á dómarafundum hjá stærstu embættunum, í Reykjavík og á Reykjanesi.

Á fundinum var einnig rætt um samskipti lögmanna og dómara í þinghöldum, en almennt virðast þau vera með eðlilegu móti. Fram

kom að e.t.v. mætti birta aftur þingreglur Héraðsdóms Reykjavíkur, sem samþykktar voru í mars 1993 og birtar í Fréttabréfi L.M.F.Í. stuttu síðar. Er reglurnar að finna annars staðar í blaðinu.

Rætt var um skiptastjórn í protabúum. Ástandið á því sviði er í ágætu horfi en fram kom þó að sumir skiptastjórnar mættu ljúka skiptum í sumum þrotabúum fyrir en gert er. Að minnsta kosti virtust ekki vera neinar haldbærar skýringar á töfum, sem væru á skiptalokum.

MM

Þingreglur Héraðsdóms Reykjavíkur

Þingreglur Héraðsdóms Reykjavíkur voru samþykktar á fundi dómara við embættið þann 10. mars 1993, að undangenginni umsógn stjórnar L.M.F.Í.

1. Dómendur mæti stundvíslega til dómþings og gæti þess að það byrji á boðudum tíma. Dómþing skal sett í síðasta lagi 5 mínútum eftir boðaðan tíma.

2. Embættisdómendur beri skikkjur í þinghöldum í dómsölum. Dómendur séu snyrtilegir til fara, þeir noti ekki inniskó í dómsölum. Í dómsölum noti karlmenn hálstau, bindi eða slaufu.

3. Dómendur gangi fyrst í dómsalinn og setjist. Vilji þeir koma síðastir sé dómverði falið, áður en þinghald hefst, að vísa tímanlega í salinn öðrum, sem eiga að vera viðstaddir. Dómvörður vísar lögmönnum og aðilum til sætis, hvort sem dómendur koma inn fyrstir eða síðastir. Viðstaddir risi úr sætum þegar dómendur ganga í dómsalinn.

4. Sóknaraðili/lögmaður sóknaraðila/ákærandi sitji við borð hægra megin í salnum frá dómendum séð, en varnaraðili/ákærði/lögmaður varnaraðila/verjandi vinstra megin. Verjandi/lögmaður varnaraðila sitji alltaf nær ritaranum. Sé ákærði/varnaraðili einn sitji hann í stólnum fjar ritara.

5. Dómþing sé sett og því slitið með afgerandi hætti, t.d. með hamarshöggi.

6. Dómari geri kunnugt hvaða mál á að taka fyrir.

7. Málflytjendur kynni sig í upphafi þinghalds með nafni og stöðu, á hvers vegum þeir séu mættir og í hvaða tilgangi.

8. Dómendur og málflytjendur ávarpi hver annan í þriðju persónu í samræmi við það hlutverk sem hver og einn gegnir í málinu. Ákærði/kærði/vitni og aðilar séu að jafnaði þéradir eða ávarpaðir í þriðju persónu.

9. Ákærandi risi úr sæti og lesi þar ákæru eða kynni með öðrum hætti svo og í stuttu máli það sem liggur að baki útgáfu hennar. Sama á við þegar mál er forflutt.

10. Ákærði/kærði sé að jafnaði yfirheyrður úr sæti sínu, en ekki við vitnaborð.

11. Sé unninn eiður eða drengskaparheit, standi allir viðstaddir. Að eiðvinningu lokinni setjist dómendur fyrst, en aðrir viðstaddir strax á eftir.

12. Ritari dómsins lesi upp bókanir ef dómari ákveður.

13. Þeir sem flytja mál geri það standandi við ræðupúlt á vitnaborði.

14. Þegar ákærði eða aðili vill tala sjálfur í lok málflytningu geri hann það standandi við sæti sitt en ekki við ræðupúltið.

15. Við uppkvaðningu dóma og úr-

skurða stendur dómari/dómsformaður einn upp, en aðrir viðstaddir sitja.

16. Dómvörður sé viðstaddur allt þinghaldið, nema þegar hann vísar í salinn, enda ákveði dómari ekki annað sérstaklega. Þetta á þó aðeins við ef dómvörður þarf ekki að sinna gæslu í fleiri sölum í einu.

17. Dómvörður beri skjól á milli dómara og þess, sem verið er að yfirheyrja hverju sinni, eftir ákvörðun dómara.

18. Dómvörður sjái viðstöddum fyrir vatni í þinghöldum eftir ákvörðun dómara.

19. Dómvörður ávarpi aldrei dómara í þinghöldum. Ef dómvörður þarf að koma boðum til dómara, afhendi hann við dómaraþorðið miða með skilaboðum eða spurningum, sem þarf að fá svör við. Sé hlé á þinghaldi gildir þetta ekki.

20. Dómvörður ávarpi aldrei viðstadda í þinghöldum nema fyrir milligöngu dómara.

21. Dómvörður sjái um að þeir, sem gefa eiga skýrslur í máli, fái ekki inngöngu í dómsal, nema með leyfi dómara/dómsformanns.

22. Telji dómvörður nauðsynlegt að ræða við þann, sem vill vera viðstaddur þinghald, ber honum að gera það utan dómsalrar.

Nokkrar álitsgerðir stjórnar L.M.F.Í. á árinu 1996

Töluverður fjöldi kæru- og ágreiningsmála berst til stjórnar L.M.F.Í. á hverju ári. Í sumum tilvikum eru mál afturkölluð eða þeim er vísað frá, m.a. vegna þess að sakarefnið þykir ekki falla undir valdsvið stjórnarinnar. Flestum málum lýkur hins vegar með efnislegri afgreiðslu, stundum með bókun í gerðarbók en oft með sérstökum álitsgerðum.

Á árinu 1996 bárust allmörg erindi til stjórnarinnar og jafnframt voru afgreidd nokkur erindi frá árinu þar á undan. Í marshefti Lögmannablaðsins í fyrra var gerð grein fyrir nokkrum málum, sem stjórnin fjallaði um. Í þessu blaði og næstu tölublöðum Lögmannablaðsins verða raktar niðurstöður í nokkrum kæru- og ágreiningsmálum, sem stjórnin hefur fjallað um.

Óvandaður undirbúningur máls - málskostnaður lækkaður

Í ágreiningi skjólstæðings og lögmans hans um málflytningu-störf lögmansins og áskilda þóknun hans var hæfileg þóknun talin lægri en lögmaðurinn áskildi sér.

Fram kom í máli þessu að fella þurfti dómsmál skjólstæðings lögmansins gegn stefnda niður þar sem undirbúningi hafi verið verulega áfátt af hálfu lögmansins. Í dómnum var m.a. tekið fram að „(v)arðandi breytta kröfugerð stefnenda er þess að geta að engar málsástæður hafa verið lagðar fram eða rök til stuðnings þeirri kröfu eða á annan hátt gerð grein fyrir á hverju krafan er byggð. Ekki þykir ástæða til að rekja málavexti máls þessa nánar enda eru þeir ekki raktir í stefnu eða greinargerð. Eins og að framan er rakið er kröfugerð í máli þessu mjög óljós af hálfu stefnenda og mjög á reiki hvers krafist er. Eins og áður segir skortir mjög á rökstuðning fyrir

kröfunum í sóknargögnum málsins og atvika er ekki getið. Þykir að svo stöddu eigi unnt að leggja efnisdóm á málið og ber að vísa því frá dómi ex officio.“

Að mati stjórnarinnar átti lögmaðurinn ekki rétt til þóknunar fyrir þennan þátt í störfum sínum. Málinu var stefnt að nýju en áður en til málflytningu kom tók skjólstæðingurinn málið úr höndum lögmansins. Lögmaðurinn gerði skjólstæðingnum reikning að fjárhæð kr. 200.000 og kvaðst byggja hann á tímagjaldi og að 100 klst. hefðu farið í verkið. Hann lagði ekki fram tímaskýrslur eða upplýsingar úr þeim, þrátt fyrir að stjórn L.M.F.Í. óskaði þess sérstaklega. Stjórnin mat það svo að vinna lögmansins við seinni málshöfðuna hefði nýst að einhverju marki þeim lögmanni, sem við málinu tók. Þótti lögmaðurinn eiga rétt til þóknunar er nam fjórdungi af reikningsfjárhæðinni, kr. 50.000, auk virðisaukaskatts og útlagðs kostnaðar.

Reikningum mótmælt - deilt um skuldajafnaðarrétt

Lögmaðurinn L innheimti kröfur fyrir félagsskap, F, á hendur nokkrum félagsmönnum auk annarra lögfræðilegra verkefna. Við slit F lýsti L kröfu um þóknun fyrir fimm verkefni til skilaneftar. Skilaneftandinn hafnaði kröfu L þar sem ekki væri greint frá því á hvaða stigi málin væru og ekki gerð grein fyrir árangri af innheimtutilraunum. Auk ágreinings um hina 5 reikninga var deilt um aðferð L við að fá reikningana greidda. Um síðarnefnda atriðið hafði komið fram að L hefði tekið við 2.000.000 króna f.h. F við gerð réttarsáttar við einn skuldaranna. L ráðstafaði hluta þessara peninga til greiðslu reikninga sinna, sem F

hafði áður hafnað vegna skorts á nánari upplýsingum um hvern þeirra. Að mati stjórnar L.M.F.Í. bar L að reyna að upplýsa F um reikningana og að leysa úr þeim ágreiningsefnum, er upp kynnu að koma. Taldi stjórnin að L hefði ekki verið rétt að ráðstafa fjármunum til greiðslu reikninga sinna eins og hann gerði. Hins vegar hefði honum verið heimilt að halda eftir nægu fé til tryggingar greiðslu reikninganna, sbr. 2. mgr. 14. gr. síðareglanna.

Í umfjöllun um reikningana var m.a. talið að L yrði að halda sig við hagsmunatengingu þóknunar, sem hann hafði byggt kröfu sína gagnvart skuldara á, og að hann gæti ekki einhliða breytt viðmiðuninni í tímagjald síðar meir. Þá taldi stjórnin, í umfjöllun um annan reikning, að L gæti ekki reiknað suma þætti þóknunar í innheimtumáli skv. hagsmunatengdri gjaldskrá og suma skv. tímaskráningu, nema um það hefði verið gerður sérstakur áskilnaður fyrirfram. Í því máli var einnig talið að L gæti ekki reiknað málflytninguþóknun út frá hagsmunum málsins, eins og þeir voru rúmlega tveimur árum eftir dómtöku þess. Eðlilegra væri að miða við hagsmunina á dómtökudegi, eins og kveðið var á um í gjaldskrá L.M.F.Í., sem þá gildi.

Í einu tilviki var reikningur fyrir lögfræðipjónustu ekki gerður fyrir en þremur árum eftir að verkið var unnið. F mótmælti reikningnum á þeim grunni að langt væri um liðið síðan þjónustan var innt af hendi. Stjórn L.M.F.Í. taldi það ekki eiga að leiða til þess að L missti rétt sinn til þóknunar, enda væri krafan ekki fyrnd. Var fallist á reikninginn, en ekki höfðu verið gerðar tölulegar athugasemdir við hann.

Í umfjöllun um tvo reikninga var gerð sérstök athugasemd um mála-

gjald, kr. 300 í hvoru máli, sem L áskildi sér úr hendi F. Benti stjórn L.M.F.Í. á að málagjaldið greiðist af lögmönnum sjálfum skv. samþykktum félagsins en ekki af viðskiptamönnum þeirra eða gagnaðilum.

Þóknun fyrir aðstoð við samningsgerð á erlendu tungumáli

Lögmenninum L var falið að fara yfir og veita ráðgjöf um samning milli A og erlendra stofnunar. L notaði tímagjaldsviðmiðun og fóru 14,5 tímar í verkið. Reikningurinn nam kr. 81.236, þ.m.t. virðisaukaskattur.

A taldi of mikinn tíma hafa farið í verkið og vinna L hefði verið að miklu leyti tímaeyðsla. Samkvæmt upplýsingum annars lögfræðings hefði eðlilegur tímafjöldi verið 2-5 klst. L kvaðst hafa upplýst A um að greitt yrði fyrir verkið skv. tímaskráningu og að áætlaður verktími væri ca. 10 klst. Í greinargerð L kom m.a. fram að erfiðlega hafi gengið að fá gögn í málinu, m.a. vegna tregðu hinnar erlendu stofnunar um að afhenda gögnin og vegna sumarleyfa starfsmanns þar. L taldi ljóst að verkefni sitt hefði verið að ganga frá samningstextanum en ekki að tryggja A greiðslur umfram það sem viðsemjandi A bauð í upphafi.

Í niðurstöðu stjórnar L.M.F.Í. kom m.a. fram að verkefni L hefði falið í nokkrum samskiptum við hina erlendu stofnun, fyrirspurnum og yfirllestri gagna á erlendu tungumáli. Þegar um lögfræðilegan texta væri að ræða skipti miklu máli að kanna vel innihald hans og þýðingu. Búast mætti við meiri tíma í verk þegar unnið væri með texta á erlendu tungumáli. Með hliðsjón af þessu og framkomnum gögnum og sjónarmiðum aðila féllst stjórn L.M.F.Í. á reikning L, enda teldist þóknunin ekki vera ósanngjör.

Meint vanræksla við frágang kaupsamnings

A leitaði til stjórnar L.M.F.Í. og bað um álit á því hvort tiltekinn

lögmaður, L, hefði vanrækt skyldur sínar sem opinber sýslunarmaður við frágang kaupsamnings um bát, sem A seldi. Þá var beðið um álit um það hvort L hefði bakað sér skaðabótaábyrgð gagnvart A.

Leitað var til L frá fyrirtækinu T og hann beðinn að ganga frá kaupsamningi um bát ásamt nauðsynlegum skjölum þar að lútandi. Fyrirtækið T hafði milligöngu um kaupin og voru seljandi og kaupandi sammála um flest það, sem að þeim laut.

A taldi L hafa vanrækt skyldur sínar sem lögmaður við gerð kaupsamningsins, með því að hafa ekki kannað fyrirfram veð, sem hvíldu á fasteign, sem veðsett var fyrir hluta af kaupverði bátsins. Eftir gerð kaupsamningsins kom í ljós að áhvílandi veð höfðu verið í vanskilum allengi. Tryggingin sem A taldi sig hafa í fasteignaveðinu reyndist því haldslaus þegar fasteignin var seld nauðungarsölu. A kvaðst hafa treyst því að L hefði kynnt sér hagi kaupanda bátsins eftir því sem nauðsynlegt og eðlilegt væri í slíkum viðskiptum. A hefði aldrei gengið til samningsgerðar ef hann hefði vitað um vanskil kaupandans. L hefði þannig valdið sér verulegu fjárhagstjóni í lögmennstörfum sínum.

L hélt því fram að hann hefði verið beðinn að gera T þann greiða að ganga frá kaupsamningnum og þremur skuldabréfum í tengslum við hann, með mjög skömmum fyrirvara, enda legði seljandi (A) áherslu á að gengið yrði frá samningnum strax. Tilboð hefði verið samþykkt 5 dögum áður og samningsaðilar hefðu kynnt sér öll gögn um sölnuna. Gögn hefðu legið fyrir um íbúðina og áhvílandi veð, en auk þess hefði kaupandi ætlað að koma með fleiri kvittanir þegar gengið yrði frá kaupsamningnum. L kvaðst ekki hafa fengið greitt fyrir störf sín frá A heldur hefði hann gert T reikning auk fjárhæð kr. 25.000 auk virðisaukaskatts.

Í upphafi álits síns tók stjórn L.M.F.Í. fram að það lægi utan

valdsviðs hennar að tjá sig beinlínis um það hvort lögmaður hefði bakað sér bótaskyldu með athöfnunum sínum eða athafnaleysi. Mat á slíku heyrði undir almenna dómstóla landsins. Hins vegar gæti stjórnin gefið álit sitt um það hvort hún teldi lögmann hafa sinnt starfsskyldum sínum með eðlilegum hætti, svo að samrýmdist góðum lögmennsháttum, enda mætti telja málsatvik nægilega upplýst. Í álitsgerðinni var bent á það að ljóst væri að sala bátsins hefði ekki farið fram fyrir milligöngu L heldur hefði T séð um að afla tilboða í hann. Þá væri ljóst að leitað hefði verið til L sem lögmenns og hann beðinn að sjá um gerð og frágang skjala um kaupin, væntanlega til að tryggja það, að skjölin væru a.m.k. að formi til rétt frá gengin. Í kaupsamningnum væri tekið fram að L hefði samið það skjal og hann þar tilgreindur sem lögmaður. Að mati stjórnarinnar mætti almennt gera þær kröfur til lögmenns, þegar þeir gengju frá skjölum t.d. í tengslum við sölu fasteigna og skipa, að þeir könnuðu þær tryggingar, sem boðnar væru fyrir um sömdu kaupverði eða bentu aðilum á nauðsyn þess að kanna slíkar tryggingar áður en endanlega væri gengið frá kaupsamningi. Aðstæður gætu þó ráðið nokkru um hve ríkar kröfu væri hægt að gera til lögmenns að þessu leyti. Þótt ekki yrði fjölyrt um þann ágreining aðila, hvenær L tók að sér að ganga frá skjölunum og hvaða möguleika hann hefði haft til að kanna veðhæfni fasteignarinnar, hefði að mati stjórnarinnar verið æskilegt að lögmaðurinn hefði með sannanlegum hætti gert samningsaðilum grein fyrir því að hann hefði ekki haft tök á því að kanna stöðu áhvílandi lána, vegna þess skamma frests, sem L taldi sig hafa fengið. Ekki þótti hægt að fullyrða, með hliðsjón af framlögðum gögnum, að L hefði brotið gegn góðum lögmennsháttum í máli þessu.

Hæstaréttarlögmennirnir Guðmundur Ingvi Sigurðsson og Guðmundur Pétursson eftir flutning fyrsta málsins í binu nýja húsi Hæstaréttar í haust.

Afgreiðsla mála í Hæstarétti 1996

Hæstiréttur Íslands hefur sent frá sér yfirlit um afgreiðslu mála í réttinum á árinu 1996 og stöðu þeirra í árslok. Jafnframt fylgir samanburður við árin 1992-1995. Samkvæmt yfirlitinu var fleiri málum skotið til réttarins á síðasta ári miðað við árið þar á undan, eða 475 mál á móti 433 málum árið 1995. Í yfirlitinu kemur enn fremur fram að biðtími mála hefur styst, en af þeim 87 einkamálum, sem voru tilbúin til flutnings og biðu dóms um síðustu áramót, var 79 stefnt til Hæstaréttar á árinu 1996. Hér að neðan verða birtar nokkrar tölulegar upplýsingar úr yfirlitinu fyrir árið 1996, með samanburði við sambærilegar upplýsingar frá fyrri árum.

Afryjjanir og kærur 1992-1996

	1992	1993	1994	1995	1996
Áfryjun, einkamál	240	219	220	197	217
Áfryjun, opinber mál	81	110	90	68	82
Kærur, einkamál	75	109	125	121	117
Kærur, opinber mál	37	57	43	47	59
	433	495	478	433	475
Gagnstefnur	18	29	27	—	—
	451	524	505	433	475

Dómar Hæstaréttar og aðrar ákvarðanir 1992-1996

	1992	1993	1994	1995	1996
<i>Afryjjanir:</i>					
Dómar í einkamálum	107	156	169	282	260
Dómar í opinberum málum	69	96	106	63	75

<i>Kærumál:</i>					
Dómar í einkamálum	155	107	127	116	117
Dómar í opinberum málum	35	53	38	42	51
Mál felld niður o.fl.	46	29	33	29	36
	412	441	473	532	539

Sé litið á afköst réttarins og samanburð við tvö næstu ár þar á undan, kemur eftirfarandi í ljós:

EINKAMÁL: 1996 1995 1994

<i>Áfrýjunarmál:</i>				
Mál tilbúin til flutnings 1. janúar	370	493	483	
Lokið með dómi á árinu	260	282	169	
Hafin mál	23	19	23	

Málflutnings bíða 31. desember 87 192 291

<i>Kærumál:</i>				
Dóms bíðu 1. janúar	8	4	7	
Ný kærumál	117	121	125	
Kærumál samtals	125	125	132	
Lokið með dómi	117	116	127	
Afturkallað	4	1	1	
Samtals lokið	121	117	128	

Dóms bíða 31. desember 4 8 4

OPINBER MÁL: 1996 1995 1994

<i>Áfrýjunarmál:</i>				
Mál tilbúin til flutnings 1. janúar	89	75	117	
Lokið með dómi á árinu	75	63	106	
Sameinuð	0	0	1	
Afturkallað	2	5	3	

Málflutnings bíða 31. desember 12 7 7

<i>Kærumál:</i>			
Dóms bíðu 1. janúar	1	0	0
Ný kærumál	59	47	43
Kærumál samtals	60	47	43
Lokið með dómi	51	42	38
Afturkallað	7	4	5
Samtals dæmd eða afturkölluð	58	46	43
Dóms bíða 31. desember	2	1	0

Heildarsamantekt fyrir tímabilið í einkamálum og opinberum málum, áfrýjunarmálum og kærumálum, er þannig:

				1996	1995	1994
Lokið með dómi				503	503	440
Lokið á annan hátt				36	29	33
Málflutnings eða dóms bíða 31. desember				105	208	302

Þá er forvitnilegt að sjá hver örlög bíða þeirra mála, sem skotið er til Hæstaréttar. Af 260 dómum í einkamálum á árinu 1996, sem áfrýjað var til réttarins, voru 126 staðfest, 55 var breytt að einhverju leyti, 67 var breytt að verulegu leyti eða snúið við, 7 mál voru ómerkt og 5 mál sættu frávisun frá Hæstarétti og héraðsdómi.

Af 75 dæmdum opinberum málum, sem áfrýjað var, voru 24 staðfest, 27 var breytt að einhverju leyti, 12 var breytt að verulegu leyti eða snúið við, 8 voru ómerkt og 4 mál sættu frávisun frá Hæstarétti og héraðsdómi.

Af 168 kærumálum, sem hlutu afgreiðslu, var niðurstaða héraðsdóms staðfest í 110 tilvikum, í 42 málum var niðurstöðu héraðsdóms breytt að verulegu leyti eða snúið við, 15 mál sættu frávisun og í einu tilviki var um ómerkingu að ræða.

MM

Um fjárvörslureikninga

Reglur nr. 626/1995, um fjárvörslur lögmanna o.fl., tóku sem kunnugt er gildi 1. janúar 1996. Samkvæmt þeim skal lögmaður, sem tekur að sér að varðveita fjármuni fyrir umbjóðendum sína, halda þeim skýrt aðgreindum frá eigin fé. Reglurnar taka til lögmanna, sem varðveita í eigin nafni fjármuni fyrir hönd umbjóðenda sinna. Í reglunum er kveðið á um það að þær gildi bæði um fjárvörslur sjálfstætt starfandi lögmanna og lögmanna, sem starfa hjá lögaðilum, enda hafi lögaðilinn með höndum starfsemi, sem er sambærileg hefðbundnum störfum lögmanna.

Reglurnar skiptast í 5 kafla og er í þeim fjallað nánar um vörslufé (2. kafli), verðbréf í vörslu lögmanna (3. kafli), eftirlit stjórnar L.M.F.Í. með að reglunum sé fylgt (4. kafli) og gildistöku (5. kafli). Samkvæmt 11. gr. reglnanna er gert ráð fyrir því að lögmenn, sem reglur þessar taka til, skuli fyrir 1. júlí ár hvert senda stjórn L.M.F.Í., á þar til gerðu eyðublaði, yfirlýsingu, staðfesta af löggiltum endurskoðanda, um að staða fjárvörslureiknings í banka þann 31. desember á umliðnu ári, sé ekki lægri en staða vörslufjár skv. bókhaldi. Á sama tíma skal lögmaður senda stjórninni samantekt og niðurstöðutölur verðbréfaskrár skv. 9. gr. reglnanna, staðfesta af löggiltum endurskoðanda.

Skilaskylda lögmanna á framangreindum yfirlýsingu er í fyrsta skipti fyrir 1. júlí á þessu ári. Verða því bráðlega send út eyðublað þar að lútandi. Við gerð þessara eyðublaða hefur verið leitast við að hafa þau einföld en þó þannig úr garði gerð, að trúverðugleiki yfirlýsinganna sé tryggð, miðað við þær réttarheimildir, sem yfirlýsingarnar byggjast á.

Vert er að minna á að skv. 8. gr. reglnanna ber lögmanni á minnst 3ja mánaða fresti að bera saman og staðreyna að innistæða á fjár-

vörslureikningi samsvari bókhaldi stöðu fjárvörslureiknings í bókhaldi. Jafnframt ber lögmanni á sama hátt að bera saman og staðreyna að samtala viðskiptareikninga umbjóðenda hans samsvari stöðu fjárvörslureiknings í bókhaldi. Komi í ljós að innistæða á fjárvörslureikningi er lægri en nemur heildarskuldbindingum lögmanna skv. fjárvörslureikningi í bókhaldi hans, skal hann tafarlaust bæta úr því. Þá er lögmönnum uppálagt að varðveita gögn, sem sýna afstemmingu fjárvörslureiknings í banka og bókhaldi, eins og önnur bókhaldsgögn.

Skilaskylda lögmanna á framangreindum yfirlýsingum er í fyrsta skipti fyrir 1. júlí á þessu ári.

Pegar er farið að reyna á ýmis ákvæði reglnanna, þ. á m. þær heimildir, sem stjórn L.M.F.Í. hefur skv. 4. kafla, til eftirlits og rannsóknar. Þannig hefur stjórnin til þessa þrívægis talið ástæðu til að fela trúnaðarendurskoðanda félagsins, Ásbirni Björnssyni, löggiltum endurskoðanda, að kanna bókhald á lögmannastofum, í því skyni að sannreyna að viðkomandi lögmenn framfylgi bókhaldslögum og reglunum um fjárvörslureikninga.

Þá barst fyrirspurn til stjórnarinnar um það hvort lögaðilar gætu stofnað fjárvörslureikninga. Tilfni fyrirspurnarinnar var það að innheimtufyrirtæki, sem að meirihluta til er í eigu aðila, sem ekki er lögmaður, óskaði eftir því við bankastofnun að fá að stofna fjárvörslureikning í nafni fyrirtækisins. Hjá fyrirtækinu starfaði lögmaður og mun hann hafa verið framkvæmdastjóri þess og prókúruhafi. Í umsögn stjórnar L.M.F.Í. var kom-

ist að þeirri niðurstöðu, að þar sem lögaðilinn væri ekki í eigu lögmanna, að öllu leyti eða a.m.k. að meirihluta, gæti lögaðilinn ekki stofnað fjárvörslureikning skv. reglum nr. 626/1995. Reglurnar um fjárvörslureikninga væru settar með heimild í 3. mgr. 7. gr. laga nr. 61/1942, um málflytjendur og að skv. 1. mgr. 8. gr. laganna hefði stjórn L.M.F.Í. eftirlit með því að eftir reglunum væri farið. Samkvæmt síðarnefndu greininni hefði stjórnin með höndum ákveðið eftirlit með lögmönnum í störfum þeirra. Það skorti því lagaskilyrði til þess að aðrir en lögmenn eða lögaðilar í þeirra eigu gætu sett sig undir eftirlitsvald stjórnarinnar skv. reglunum um fjárvörslureikninga, með stofnun slíkra reikninga í innlánsstofnunum.

Í síðasta Fréttabréfi L.M.F.Í. (2. tölublaði 1997) var fjallað um verðbréfaskrá skv. 9. gr. reglnanna og skyldu lögmanna til að senda þeim umbjóðendum sínum, sem hann annast umsýslu fyrir skv. 9. gr., skrá og upplýsingar um verðbréfin og fjármunahreyfingar vegna þeirra. Skyldu þessar upplýsingar sendar fyrir 1. mars 1997. Í þessu sambandi hafa nokkrir lögmenn spurt um það hvort bankareikningar, sem lögmenn (skiptastjórar) hafa umsjón með vegna reksturs þrotabúa, heyri undir 2. eða 3. kafla reglnanna. Því er til að svara að reikningar þessir eru oftast eða alltaf á nafni viðkomandi fyrirtækis eða þrotabús þess og því er ekki um það að ræða að skiptastjórnin varðveiti þessa fjármuni í eigin nafni. Reikningar þessir eru því ekki fjárvörslureikningar í skilningi 2. kafla reglnanna. Hins vegar falla þeir undir ákvæði 9. gr., þar sem skiptastjórnin varðveitir og hefur umsýslu með þessum reikningum fyrir umbjóðanda sinn, þrotabúið.

MM

Endurrit hæstaréttardóma

L.M.F.Í. lætur fjölfalda og sendir áskrifendum endurrit hæstaréttardóma á mánaðarfresti.

Endurritin eru í lausblaðaformi og með efnisyfirliti.

Áskrift er hægt að panta á skrifstofu L.M.F.Í., í síma 568-5620.

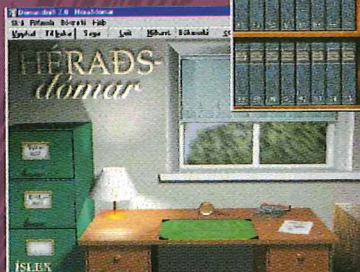
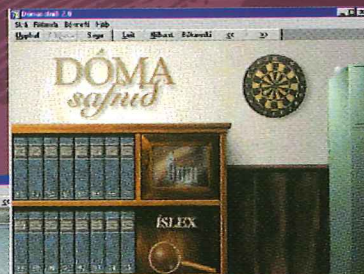
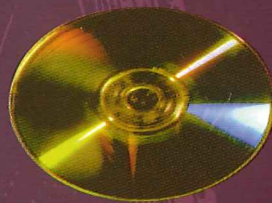
38 BINDI Á EINUM DISKI

DÓMA safnið

ÖNNUR ÚTGÁFA

Hæstaréttardómar
1980-1995

Dómasafnið er árgangar 1980-1995 af dómasafni Hæstaréttar Íslands ásamt öflugu leitarkerfi á geisladiski (CD-ROM), alls 38 bindi eða um 34.000 bls. Við texta dómanna hefur verið bætt stuttri efnislýsingu, 5-20 samræmdum lykilordum, lagatiltvunum, og lista yfir aðila dómsmáls.

Leitarkerfið var sett upp og þróað hjá Prentsmiðjunni Odda hf.

í náinni samvinnu við Íslex hf.

ÍSLEX

Nánari upplýsingar
hjá Söludeild Odda
í síma 515 5100